

KYTS 2.4 DEVA MANUSHYAH PITARAH - KRISHNA YAJURVEDA TAITTIRIYA SAMHITA PATHA

kṛṣṇa yajurvēdīya taittirīya saṃhitāyā-ndvitīyakāṇḍē chaturthaḥ praśnaḥ -
iṣṭividhānaṃ

ō-nnamaḥ paramātmanē, śrī mahāgaṇapatayē namaḥ,
śrī gurubhyō namaḥ □ haṛiḥ ōm □

dēvā mānuṣyāḥ pitarastē-'nyatā āsaṇnasūrā rakṣāgṃsi piśāchastē 'nyatastēṣā-
ndēvānāmṃta yadalpaṃ lōhītamakūrva-nta-drakṣāgṃsi rātrībhīrasubhna-ntān-
thsubdhā-nmṛtānābhi vyaūchCha-ttē dēvā avidūryō vai nō-'ya-mmriyatē rakṣāgṃsi vā
jīma-ṅghnāntīti tē rakṣāgsyupāmantrayanta tānyābruvan. varāṃ vṛṇāmahaj ya- [yat,
asūrān jayāma] 1

-dasūrān jayāma tannā-ssahāsaditī tatō vai dēvā asūrānajaya-ntē-'sūrān
jītvārakṣāgsyapānudanta tāni rakṣāgsyanītama kartēti samanta-ndēvā-nparyāvīśa-ntē
dēvā agnāvānāthanta tē-'gnayē pravātē purōḍāsāmaṣṭākāpāla-nnirāvapannagnayē
vibādhavatē-'gnayē pratīkavatē yadagnayē pravātē nīravāpaṇ. yānyēva purastā-
drakṣāg- [purastā-drakṣāgṃsi, āsantāni tēna] 2

-syāsantāni tēna prāṇūdanta yadagnayē vibādhavatē yānyēvābhitō rakṣāgsyāsa-ntāni
tēna vyābādhanta yadagnayē pratīkavatē yānyēva paśchā-drakṣāgsyāsa-ntāni
tēnāpānudanta tatō dēvā abhāva-nparāsūrā yō bhrātīvyavān-thsyā-thsa spardhāmāna
ētayēṣṭyā yajētāgnayē pravātē purōḍāsāmaṣṭākāpāla-nnirvāpēdagnayē vibādhavatē-
[vibādhavatē, agnayē pratīkavatē] 3

-'gnayē pratīkavatē yadagnayē pravātē nīrvapāti ya ēvāsmāchChrēyān-bhrātīvyasta-
ntēna praṇūdātē yadagnayē vibādhavatē ya ēvainēna sadṛnta-ntēna vi bādhatē
yadagnayē pratīkavatē ya ēvāsmā-tpāpīyā-nta-ntēnāpā nudatē pra śrēyāgṃsa-
mbhrātīvyā-nnudātēti sadṛśā-ṅkrāmatī nainā-mpāpīyānāpnōti ya ēvaṃ
~mvidvānētayēṣṭyā yajātē □ 4 □

**(vṛṇāmahaj yat - purastā-drakṣāgṃsi- vapēdagnayē vibādhavāta - ēvaṃ -
chātvarī cha) (a. 1)**

dēvāsūrā-ssamyāttā āṣa-ntē dēvā ābruvan. yō nō vīryāvattamaṣṭamanū
samarābhāmahā itī ta indramabruva-ntvaṃ vai nō vīryāvattamō-‘sī tvāmanū
samarābhāmahā itī sō-‘bravī-ttīsrō mā imāṣṭanuvō vīryāvātīstāḥ prīṇītāthā-sūrānābhi
bhāviṣyāthēti tā vai brūhītyābruvanniyamaḡḥ hōmugīyaṃ vimṛdhēya-mīndriyāvātī- [-
mīndriyāvātī, ityābravītta] 5

-tyābravītta indrāyāḡḥ hōmuchē purōḍāśamēkādaśakapāḷa-nnirāvapaṇnindrāya
vaimṛdhāyē-ndrāyēndriyāvātē yadindrāyāḡḥ hōmuchē nīravāpaṇnagḡḥāsa ēva
tēnāmuchyanta yadindrāya vai mṛdhāya mṛdhā ēva
tēnāpāghnatayadindrāyēndriyāvāta indriyamēva tēnā-“tmannādadhata
trayāstrigḡśatkapāla-mpurōḍāśa-nnirāvapa-ntayāstrigḡśadvai dēvatāstā indrā
ātmananū samarābhāmyata bhūtyai [bhūtyai, tāṃ vāva] 6

tāṃ vāva dēvā vijīti-muttamā-masūrai-rvyājāyanta yō bhrātṛvyavānth- syā-thsa
spardhāmāna ētayēṣṭyā yajētēndrāyāḡḥ hōmuchē purōḍāśamēkādaśakapāḷa-
nnirāvāpēndrāya vaimṛdhāyēndrāyēndriyāvātē-‘gḡḥ hāsā vā ēṣa gṛhītō
yasmāchChrēyā-nbhrātṛvyōyadindrāyāḡḥ hōmuchē nīravāpyagḡḥāsa ēva tēnā
muchyatēmṛdhā vā ēṣō-‘bhiṣāṇṇō yasmā-thsamānēṣvanya-śśrēyānūta- [śrēyānūta, a-
‘bhrātṛvyō] 7

-‘bhrātṛvyō yadindrāya vaimṛdhāya mṛdhā ēva tēnāpā hatēyadindrāyēndriyāvāta
indriyamēva tēnātma-ndhātē trayāstrigḡśatkapāla-mpurōḍāśa-nnirāvāpati
trayāstrigḡśadvai dēvatāstā ēva yajāmāna ātmananū samarābhāmyatē bhūtyai sā
vā ēṣā vijītināmēṣṭīrya ēvaṃ vidvānētayēṣṭyā yajāta uttamāmēva vijīti-mbhrātṛvyēṇa
vi jāyatē □ 8 □

(īndriyāvātī - bhūtyā - utai - kāna pañchāśachchā) (a. 2)

dēvāsūrā-ssamyāttā āṣa-ntēṣā-ṅgāyātryōjō balāmindriyaṃ vīryā-mprajā-mpaśūn-
thsagṛḡḥyā ”dāyā-pākramyātīṣṭhā-ttē-‘manyanta yatarān. vā iyamūpāvarthsyati ta
īda-mbhāviṣyāntīti tāṃ vyāhvayanta viśvākarmānīti dēvā dābhītyasūrā-ssā
nānyātarāḡśchā-nōpāvārtata tē dēvā ēta-dyājūrapaśyānōjō-‘sī sahō-‘sī balāmasi
[balāmasi, bhrājō-‘si] 9

bhrājō-‘si dēvānā-ndhāma nāmā-‘sī viśvāmasi viśvāyu-ssarvāmasi sarvāyūrabhibhūriti
vāva dēvā asūrāṇāmōjō balāmindriyaṃ vīryā-mprajā-mpaśūnāvṛñjata ya-
dgāyātryāpākramyātīṣṭhā-ttasmādētā-ṅgāyātrītiṣṭīmāhu-ssamvathsarō vai gāyātrī
sāmavathsarō vai tadāpākramyātīṣṭhā-dyadētayā dēvā asūrāṇāmōjō balāmindriyaṃ
vīryā- [balāmindriyaṃ vīryām, prajā-mpaśū-] 10

-mprajā-mpaśū-navṛñjata tasmādētāḡḥ sāmvarga itīṣṭīmāhuryō bhrātṛvyavānthsyā-
thsaspardhāmāna ētayēṣṭyā yajētāgnayē samvargāyā purōḍāśamaṣṭākāpāḷa-
nnirāvāpētagḡśṛtamāsānnamētēna yajūṣā-‘bhi mṛśēdōjā ēva balāmindriyaṃ vīryā-

mprajā-mpaśū-nbhrātṛvyasya vṛñktē bhavātyātmanā parāśya bhrātṛvyō bhavati □ 11
**(balāmasyē - tayā dēvā asūrāṇāmōjō balāmindriyaṃ vīryāṃ -
pañchachatvāriṃśachcha) (a. 3)**

prajāpātiḥ prajā āsrjata tā āsmā-thsrṣṭāḥ parāchīrāya-ntā yatrāvāsa-ntatō
garmududātiṣṭha-ttā bṛhaspatiśchānvavaītāgṃ sō-‘bravī-dbrhaspatīranayā tvā
pratiṣṭhānyathā tvā prajā upāvārthsyantīti ta-mprātiṣṭha-ttatō vai prajāpāti-mprajā
upāvartanta yaḥ prajākāma-ssyā-ttasmā ēta-mprajāpatya-ṅgārmuta-ñcharu-
nnirvāpē-tprajāpāti- [-nirvāpē-tprajāpātim, ēva svēnā] 12

-mēva svēnā bhāgadhēyēnōpā dhāvati sa ēvāsmaī prajā-mprajānayatiprajāpātiḥ
paśūnāsrjata tē-‘smā-thsrṣṭāḥ parāmcha āya-ntē yatrāvāsa-ntatō garmududātiṣṭha-ttā-
npūṣā chānvavaītāgṃ sō-‘bravī-tpūṣā-‘nayā mā pratiṣṭhāthā tvā paśavā
upāvārthsyantīti mā-mpratiṣṭhēti sōmō-‘bravī-nmama vā [-mama vai,
ākṛṣṭapachyamityubhau] 13

ākṛṣṭapachyamityubhau vā-mpratiṣṭhānītyābravī-ttau prātiṣṭha-ttatō vai prajāpāti-
mpaśavā upāvartanta yaḥ paśukāma-ssyā-ttasmā ētagṃ sōmāpauṣṇa-ṅgārmuta-
ñcharu-
nnirvāpē-thsōmāpūṣāñvēva svēnā bhāgadhēyēnōpā dhāvati tāvēvāsmaī
paśū-nprajānayatā-ssōmō vai rētōdhāḥ pūṣā paśūnā-mprajānayatā sōmā ēvāsmaī rētō
dadhāti pūṣā paśū-nprajānayatī □ 14 □

(vapē-tprajāpātim - ~ṃvai - dadhāti pūṣā - trīṇi cha) (a. 4)

agnē gōbhīrṇā ā gaḥīndō puṣṭyā juṣasva naḥ □ indrō dhartā grhēṣu naḥ □ savitā ya-
ssāhasriya-ssa nō grhēṣu rāraṇat □ ā pūṣā ētvā vasu □ dhātā dādātu nō rayimīśānō
jagātaspatiḥ □ sa naḥ pūrṇēnā vāvanat □ tvaṣṭā yō vṛṣabhō vṛṣā sa nō grhēṣu
rāraṇat □ sahasrēṇāyutēna cha □ yēnā dēvā amṛtā- [amṛtām, dīrghagg śravō
divyairāyanta □] 15

-ndīrghagg śravō divyairāyanta □ rāyāspōṣa tvamaṣmabhya-ṅgavāmkulmi-ñjīvasa ā
yūvasva □ agni grhapāti-ssōmō viśvavani-ssavitā sūmēdhā-ssvāhā □ agnē grhapatē
yastē grhyō bhāgastēna saha ojā ākramāmāṇāya dhēhi śraiṣṭhyātpathō mā yōṣa-
mmūrdhā bhūyāsaḡg svāhā □ 16 □

(amṛtā - maṣṭātrigṃśachcha) (a. 5)

chitrāyā yajēta paśukāma iyaṃ vai chitrā yadvā aśyāṃ viśvā-mbhūtamadhi prajāyātē
tē nēyañchitrā ya ēvaṃ vidvāg śchitrāyā paśukāmō yajātē pra prajāyā paśubhi
rmithūnai rjāyatē praivāgnēyēnā vāpayati rētā-ssaumyēnā dadhāti rētā ēva hita-
ntvaṣṭā rūpāṇi vi kārōtisārasvatau bhāvata ētadvai daivya-mmithūna-
ndaivyaṃmēvāsmaī [-daivyaṃmēvāsmaī, mīthūna-mmāddhyatō] 17

mithuna-mmáddhyatō dádhātī puṣṭyaī prajānānāya sinīvālyai chaṛurbhāvati vāgvai sinīvālī puṣṭiḥ khalu vai vākpūṣṭimēva vāchamupaītyaindra úttamō bhāvati tēnaja tanmithunagṃ saptaītāni havīgṃṣī bhavanti sapta grāmyāḥ paśavā-ssaptāraṇyā-ssapta Chandāgsyu-bhayaśyā-várudhyā athaitā āhūtī rjuhōtyētē vai dēvāḥ puṣṭipatayāsta ēvā smi-npuṣṭi-ndadhatī puṣyāti prajāyā paśubhirathō yadētā āhūtī rjuhōti pratiṣṭhityai □ 18 □

(aśmaī - ta ēva - dvādāśa cha) (a. 6)

māṛutamāsi māṛutāmōjō-‘pā-ndhārā-mbhindhi ṛamayāta maruta-śśyēnamāyina-
mmanōjava saṃ vṛṣānagṃ suvṛktim □ yēna śardhā ugramavā-sṛṣṭamēti tadāśvinā
parī dhattagg svasti □ purōvātō varṣāñjinvarāvṛ-thsvāhā vātāvad- varṣānugrarāvṛ-
thsvāhā stanayan varṣā-nbhīmarāvathsvāhā ‘naśānyāvāsphūrjān-dīdyu-dvarṣān-
tvēṣarāvṛ-thsvāhā ‘tirātraṃ varṣā-npūrtirāvṛ- [-pūrtirāvṛt, svāhā bahu] 19

-thsvāhā bahu hāyamāvṛṣāditi śṛutarāvṛ-thsvāhā “tapāti varṣān-vīrādāvṛ-thsvāhā
‘vāsphūrjān-dīdyu-dvarṣā-nbhūtārāvṛ-thsvāhāmāndā vāsā-śśundhyūrājīrāḥ □
jyōtiṣmatī-stamāsvarī-rundātī-ssuphēnāḥ □ mitrābhṛtaḥ, kṣatrābhṛta-ssurāṣṭrā iha mā-
‘vata □ vṛṣṇō aśvāsya śandānāmasi vṛṣṭyai tvōpā nahyāmi □ 20 □

(pūrtirāvṛ-d- dvichātvārīgṃśachcha) (a. 7)

dēvā vasavyā agnē sōma sūrya □ dēvā-śśarmanyā mitrāvaruṇā-‘ryamann □ dēvā-
ssapītayō ‘pā-nnapādāśuhēmān □ udnō dāttōdadhī-mbhīntta dīvaḥ
parjanyađantarīkṣāt-prthivyaśtatō nō vṛṣṭyā-‘vata □ divā chīttamāḥ kṛṇvanti
parjanyaēnō-davāhēnā □ pṛthivīm ya-dvyundanti □ āya-nnarā-ssudānāvō dadāśuṣē
dīvaḥ kōśāmachūchyavuh □ vi parjanyaś-ssṛjanti rōdāsī anu dhanvānā yanti [] 21

vṛṣṭayāḥ □ udīrayathā maruta-ssamudratō yūyam vṛṣṭim vāṛsayathā purīṣiṇaḥ □ na
vō dasrā upā dasyanti dhēnavaśśsubhām yātāmanu rathā avṛthsata □ srjā vṛṣṭi-ndīva
ā-‘dbhi-ssāmudra-mpṛṇa □ abjā āsi prathamajā balāmasi samudriyām □ unnāmbhaya
pṛthivī-mbhīndhīda-ndīvyā-nnabhāḥ □ udnō dīvyasyā nō dēhīśānō viśṛjā dr̥ṣim □ yē
dēvā dīvibhāgā yē-‘ntarīkṣa bhāgā yē pṛthivi bhāgāḥ □ ta iṃam yajñamāvantu ta ida-
ñkṣētramā viśantu ta ida-ñkṣētramanu vi viśantu □ 22 □

(yanti - dēvā - vigṃśatīśchā) (a. 8)

māṛutamāsi māṛutāmōja itī kṛṣṇam vāsāḥ kṛṣṇatūṣā-mparī dhatta ētadvai vṛṣṭyai
rūpagṃ sarūpa ēva bhūtvā parjanyaṃ varṣayatirāmayāta maruta-śśyēnamāyinaṃmiti
paśchādvāta-mpratī mīvati purōvātāmēva jānayati varṣasyā vārudhyai vātanāmāni
juhōti vāyurvai vṛṣṭyā īsē vāyumēva svēnā bhāgađhēyēnōpā dhāvati sa ēvāsmāi
parjanyaṃ varṣayatyāṣṭau [varṣayatyāṣṭau, juhōti chatāsrō vai] 23

juhōti chatāsrō vai diśāśchatāsrō-‘vāntaradiśā dīgbhya ēva vṛṣṭigṃ sa-mpra
chyāvayati kṛṣṇājīnē saṃyaūti havirēvākārantarvēdi saṃyaūtya vārudhyai

yatināmadyamānānāgṃ śīrṣāṇi parā-‘patantē kharjūrā abhavan-tēṣāgṃ rasā ūrdhvō-
‘patat-tāni karīrāṇya-bhavan-thsaumyāni vai karīrāṇi saumyā khalu vā āhūti rdīvō
vr̥ṣṭi-ñchyāvayaṭi yatkārīrāṇi bhavānti [] 24

saumyayaivā-“hūtyā divō vr̥ṣṭimavā rundhē madhūṣā sam yaūtyapāṃ vā ēṣa
ōṣādhīnāgṃ rasō yanmaddhvadbhya ēvausādhībhyō varṣatyathō adbhya
ēvausādhībhyō vr̥ṣṭini-nnāyaṭi māndā vāsā iti saṃyaūti nāmadhēyairēvainā
achChait̥yathō yathā brūyādasā vēhītyēvamēvainā nāmadhēyairā - [nāmadhēyairā,
chyāvayaṭi vr̥ṣṇō] 25

chyāvayaṭi vr̥ṣṇō aśvāsya sandānāmasi vr̥ṣṭyaṭi tvōpā nahyāmītyāḥa vr̥ṣā vā aśvō vr̥ṣā
parjanyaḥ kṛṣṇa īva khalu vai bhūtvā varṣati rūpēṇaivaināgṃ samārdhayati varṣasyā
vāruddhyai □ 26 □

(aṣṭau - bhavānti - nāmadhēyairai - kāna trigṃśachā) (a. 9)

dēvā vasavyā dēvā-śśarmaṇyā dēvā-ssapītayaṭi ityā bāddhnāti dēvatābhirēvānvaḥam
vr̥ṣṭimichChati yadi varṣēt-tāvātyēva hōṭavyaṃ yadi na varṣēchChvō bhūtē
hāvīrnirvāpēdahōrātrē vai mītrāvaruṇāvahōrātrābhyā-ñkhalu vai parjanyaō varṣati
naktāṃ vā hi divā vā varṣati mītrāvaruṇāvēva svēnā bhāgadhēyēnōpā dhāvaṭi
tāvēvāsmā [tāvēvāsmāi, ahōrātrābhyām-] 27

ahōrātrābhyā-mparjanyaṃ ~mvarṣayatō-‘gnayē dhāmachChadē
purōḍāsāmaṣṭākāpāla-nnirvāpēnmāruṭagṃ sapṭakāpālagṃ
sauryamēkākapālamagnirvā itō vr̥ṣṭimudīrayati marutā-ssr̥ṣṭā-nnāyanti yadā khalu vā
aśvāvdītyō nyāṃ-ṛāsmibhiḥ paryāvartatē-‘thāvarṣatidhāmachChadīva khalu vai bhūtvā
varṣatyētā vai dēvatā vr̥ṣṭyā īsatē tā ēva svēnā bhāgadhēyēnōpā dhāvaṭi tā
[bhāgadhēyēnōpā dhāvaṭi tāḥ, ēvāsmāi] 28

ēvāsmāi parjanyaṃ varṣayantyūtā varṣiṣyaṃ varṣātyēva sr̥jā vr̥ṣṭi-ndīva ā-‘dbhi-
ssāmudra-mpr̥ṇētyāhēmāśchāivā-mūsāchāpa-ssamārdhayaṭyathō ābhirēvā-
mūrachChait̥yābjā āsi prathamajā balāmasi samudriyamityāḥa yathāyajurēvaita-
dunnā-mbhaya pr̥thivīmiti varṣāhvā-ñjuhōtyēṣā vā ōṣādhīnāṃ vr̥ṣṭivanīstayaiva
vr̥ṣṭimā chyāvayaṭi yē dēvā divibhāgā iti kṛṣṇājinamavā dhūnōtīma ēvāsmāi lōkāḥ
pr̥itā abhīṣṭā bhavānti □ 29 □

(aśmaj - dhāvaṭi tā - vā - ēkāvigṃśatischa) (a. 10)

sarvāṇi Chandāgsyētasyā-miṣṭyā-mānūchyānītyāhu-strīṣṭubhō vā ētadvīryaṃ ya-
tkakuduṣṇihā jagātyaṭi yaduṣṇiha-kakubhāvānvāḥa tēnaiva sarvāṇi Chandāgsyavā
rundhē gāyatrī vā ēṣā yaduṣṇihā yāni chatvāryaddhyaḥkṣarāṇi chatuṣpāda ēva tē
paśavōyathā purōḍāsē purōḍāsō-‘ddhyēvamēva ta-dyad-ṛchyaddhyaḥkṣarāṇi yajjagātyā
[yajjagātyā, paṛidaddhyādantāṃ-] 30

paridaddhyādantam yajña-ṅamāyē-ttriṣṭubhā pari dadhātīndriyam vai vīryā-
ntriṣṭugīndriya ēva vīryē yajña-mpratīṣṭhāpayati nāntā-ṅamāyatyagnē trī tē vājīnā trī
ṣadhasthētī trivātyā pari dadhāti sarūpaṭvāya sarvō vā ēṣa yajñō ya-ttraidhātavīya-
ṅkāmāya-kāmāya prayujyatē sarvēbhyō hi kāmēbhyō yajñaḥ prayujyatē
traidhātavīyēna yajētābhicharaṇ-thsarvō vā [sarvō vai, ēṣa] 31

ēṣa yajñō ya-ttraidhātavīyaḥ sarvēṇaivainam yajñēnābhi chāratī strīṇuta
ēvaināmētayaiva yajētābhicharyamāṇa-ssarvō vā ēṣa yajñō ya-ttraidhātavīyaḥ
sarvēṇaiva yajñēnā yajatē naināmabhicharaṇ-thstrīṇuta ētayaiva yajēta sahasrēṇa
yaḥsyamāṇaḥ prajātamēvainā-ddadātyētayaiva yajēta sahasrēṇējānō-’ntam vā ēṣa
paśūnā-ṅgāchChatī [-gāchChatī, ya-ssaḥasrēṇa] 32

ya-ssaḥasrēṇa yajatē prajāpātīḥ khalu vai paśūnāsrjata tāgstraīdhāta vīyē-naivāsṛjata
ya ēvam vidvāg straīdhātavīyēnapaśukāmō yajatē yasmādēva yōnēḥ prajāpātīḥ
paśūnāsrjata tasmādēvainām-thsrjata upaīnamuttāragḥ sahasrā-nnamatī dēvatābhyō
vā ēṣa ā vṛschyatē yō yaḥsya ityuktvā na yajatē traidhātavīyēna yajēta sarvō vā ēṣa
yajñō [yajñaḥ, ya-ttraidhātavīyaḥ] 33

ya-ttraidhātavīyaḥ sarvēṇaiva yajñēnā yajatē na dēvatābhyā ā vṛschyatē
dvādāśakapālaḥ purōḍāśō bhavati tē trayāśchatuśkapālā-striṣṣamṛddhātavāya trayāḥ
purōḍāśā bhavanti trayā imē lōkā ēṣām lōkānāmāptyā uttāra-uttarō jyāyā-
nbhavatyēvamīva hīmē lōkā yāvamāyō maddhyā ētadvā antarīkṣasya rūpagḥ
samṛddhyai sarvēṣāmabhigamāyannavā dyātyaChābaṅṭkāragḥ hiraṇya-ndadāti tēja
ēvā- [ēva, avā rundhē] 34

-’vā rundhē tārpya-ndadāti paśūnēvāvā rundhē dhēnu-ndadātyāśiṣā ēvāvā rundhē
sāmnō vā ēṣa varṇō yaddhiraṇyaḥ yajūṣā-ntārpyamukthāmadānā-ndhēnurētānēva
sarvāṇ. varṇānavā rundhē □ 35 □

**(jagātyā - ‘bhicharaṇ-thsarvō vai - gāchChatī - yajña - stēja ēva -
trigṃśachchā) (a. 11)**

tvaṣṭā haṭapūtrō vīndragḥ sōmāmā-’hāra-ttasmīnnindrā upahavamaīchChatā ta-
nnōpāhvayata puṭra-mmē-’vadhīritī sa yajñavēśasa-ṅkṛtvā prāsaḥā sōmāmapiba-
ttasya yadātyāśiṣyātā ta-ttvaṣṭā-’havanīyamupa prāvārtaya-
thsvāhēndrāśatrurvardhaṣvētī sa yāvādūrhdvaḥ pārāviddhyātī tāvātī svayamēva
vyāramatā yadī vā tāvā-tpravaṇa- [tāvā-tpravaṇam, āsīdyadī] 36

-māsīdyadī vā tāvadaddhyāgnērāsī-thsa sambhavānagnīṣōmāvabhi samābhava-thsa
īṣumātramīṣumātraḥ viśvānnavardhata sa imām lōkānavṛṇōdya-dimām lōkānavṛṇō-
tta-dvṛtrasyā vṛtrātva-ntasmāndindrō-’bibhēdapi tvaṣṭā tasmai tvaṣṭā vajrāmasiṅcha-
ttapō vai sa vajrā āsī-ttamudyāntu-’nnāśāknōdathā vai tarhi viṣṇū- [viṣṇūḥ, anyā] 37

-raṇyā dēvatā "sī-thsō-'bravī-dviṣṇāvēhīdamā hāriṣyāvō yēnāyamīdamitisa
viṣṇuṣtrēdhā-"tmāṇaṃ vinyādhatta pṛthivyā-ntṛtīyamāntarīkṣē tṛtīya-ndīvi tṛtīya-
mabhiparyāvartā-ddhyabībhēdyat-pṛthivyā-ntṛtīyamāsī-ttēnēndrō vajraṃmudāyachChā-
dviṣṇvānusthita-ssō-'bravīnmā mē pra hārastī vā ida- [vā idam, mayī vīryā-nta-ttē] 38

-mmayī vīryā-nta-ttē pradāsyāmīti tadāsmaj prāyāchChā-tta-tpratyaḡrṇṇādadhā mēti
ta-dviṣṇāvē-'tī prāyāchChā-tta-dviṣṇuḥ pratyāḡrṇṇā-dāsmāsvindrā indriya-ndādadhātīti
yadāntarīkṣē tṛtīyamāsī-ttēnēndrō vajraṃmudāyachChā-dviṣṇvānusthita-ssō-'bravīnmā
mē prahārastī vā ida- [vā idam, mayī vīryā-nta-ttē] 39

-mmayī vīryā-nta-ttē pra dāsyāmīti tadāsmaj prāyāchChā-tta-tpratyaḡrṇṇā-ddvirmā-
'dhā itī ta-dviṣṇāvē-'tī prāyāchChā-tta-dviṣṇuḥ pratyāḡrṇṇādāsmāsvindrā indriya-
ndādadhātīti yaddīvi tṛtīyamāsī-ttēnēndrō vajraṃmudāyachChā-dviṣṇvānusthita-ssō-
'bravīnmā mē prahāryēnāha- [prahāryēnāham, idamasmī ta-ttē] 40

-mīdamasmī ta-ttē pradāsyāmīti tvī(3) ityābravī-thsandhā-ntu sandādadhāvahaj tvāmēva
pravīśānīti yanmā-mpravīśēḥ ki-mmā bhūñjyā ityābravī-ttvāmēvēndhīya tava bhōgāya
tvā-mpravīśēyamityābravī-ttaṃ vṛtraḥ prāvīśadudaraṃ vai vṛtraḥ, kṣu-tkhalu vai
mānuṣyāsyā bhrātṛvyō ya [bhrātṛvyō yaḥ, ēvaṃ vēda hantī] 41

ēvaṃ vēda hantī kṣudhā-mbhrātṛvya-ntadāsmaj prāyāchChā-tta-tpratyaḡrṇṇāt- trirmā-
'dhā itī ta-dviṣṇāvē-'tī prāyāchChā-tta-dviṣṇuḥ pratyāḡrṇṇādāsmāsvindrā indriya-
ndādadhātīti yattrīḥ prāyāchChā-ttrīḥ pratyāḡrṇṇā-tta-ttrīdhātōstrīdhātītvam ya-
dviṣṇūraṇvatīṣṭhataḥ viṣṇāvē-'tī prāyāchChā-ttasmādaindrāvaiṣṇāvagṃ havirbhāvati
yadvā ida-ñkiñchā tadāsmaj ta-tprāyāchChā-dṛchā-ssāmāñi yajūgṃṣi sahasraṃ vā
āsmaj ta-tprāyāchChā-ttasmā-thsahasradakṣiṇam □ 42 □

**(praṇaṇaṃ - ~mviṣṇu- rvā ida- mīda - maḥaṃ - ~myō - bhāva - tyēkā
vigṃsātīścha) (a. 12)**

dēvā vai rājanyā-jjāyāmānā-dabibhayu-stamāntarēva santa-ndāmnā 'paūmbhaṇ-thsa
vā ēṣō-'pōbdhō jāyatē ya-drājanyō yadvā ēṣō-'nāpōbdhō jāyēta vṛtrā-nghnagg
śchārēdya-ñkāmayēta rājanyāmanāpōbdhō jāyēta vṛtrā-nghnagg śchārēditī tasmā
ētamaīmdrā bārhaspatya-ñchāru-ñnirvāpēdaīndrō vai rājanyō brahmaṃ bṛhaspati
rbrahmāñainva-ndāmnō-'pōmbhānā-nmuñchati hiraṇmaya-ndāmaṃ dakṣiṇā
sākṣādēvainā-ndāmnō-'pōmbhānā-nmuñchati □ 43 □

(ēnaṃ - dvādāśa cha) (a. 13)

navōnavō bhavati jāyāmānō-'hnā-ñkēturuṣasā mētyagrē □ bhāga-ndēvēbhyō
vidādadhātīyā-nprachāndramāstirati dīrghamāyuh □ yamādītyā aḡmṣumāpyāyayāntī
yamakṣita-makṣitayaḥ pibānti □ tēnā nō rājā varuṇō bṛhaspatīrā pyāyayantu
bhuvānasya gōpāḥ □ prāchyā-ndīśi tvamīndrāsī rājōtōdīchyāṃ vṛtrahan vṛtrahā-'sī □
yatra yanti srōtyāsta- [yanti srōtyāstat, jīta-ntē] 44

-jjita-ntē dakṣiṇatō vṛṣabha ēdhi havyaḥ □ indrō jayāti na parā jayātā adhirājō rājasu rājayāti □ viśvā hi bhūyāḥ pṛtānā abhiṣṭirūpaśadyō namaśyō yathā-‘sāt □ aśyēdēva prarīrichē mahitva-ndīvaḥ pṛthivyaḥ paryāntarīkṣāt □ svarāḍindrō dama ā viśvagūrta-ssvariramātrō vavakṣē raṇāya □ abhi tvā sūra nōnumō-‘dūgdhā iva dhēnavāḥ □ īśāna- [īśānam, aśya] 45

-maśya jagāta-ssuvarḍṛśamīśānamindra taśthuṣāḥ □ tvāmiddhi havāmahē sātā vājāśya kāravāḥ □ tvām vṛtrēśvīndra satpāti-nnarastvā-ñkāṣṭhāśvarvātaḥ □ yaddyāvāindrātēśatagṃ śata-mbhūmīruṭa syuḥ □ na tvā vajrin-thśahasraḡṃ sūryā anu na jātamāṣṭa rōdāsī □ pibā sōmāmindra mandātu tvā yantē suśāvā haryaśvādrīḥ □ 46

sōturbāhubhyāḡṃ suyātō nārvā □ rēvatīrna-ssadhamāda indrē santu tuvivājāḥ □ kṣumantō yābhīmadēma □ udāgnē śuchāyastava , vi jyōtiśō,du tya-ñjātavēdasagṃsapta tvā haritō rathē vahānti dēva sūrya □ śōchiśkēśam vichakṣaṇa □ chitra-ndēvānāmudāgādānīka-ñchakṣūrmītrasya varūṇasyā-‘gnēḥ □ ā-‘prā dyāvāpṛthivī āntarīkṣagṃ sūryā ātmā jagātastāthuṣā- [jagātastāthuṣāḥ, cha □] 47

-ścha □ viśvē dēvā ṛtāvṛdhā ṛtubhīr-havanaśrutāḥ □ juṣantām yujya-mpayāḥ □ viśvē dēvā-śśṛṇuṭēmagṃ havā-mmē yē āntarīkṣē ya upa dyaviṣṭha □ yē āgnijihvā ūta vā yajātrā āśadyāsmi-nbarhiṣī mādayaddhvam □ 48 □

(ta - dīśāna - madri - stāthuṣā - strīgṃśachchā) (a. 14)

(dēvā mānuṣyā - dēvasurā ābruvan - dēvasurāstēṣā-ñgāyātrī - prajāpātīstā yatrā-‘ - gnē gōbhīḥ - chītrayā - māruṭam - dēvā vasavyā agnē - māruṭamitī - dēvā vasavyā dēvā-śśarmanyaḥ - sarvāñi - tvaṣṭā haṭapútrō - dēvā vai rājanyān - navōnava - śchatúrdaśa)

(dēvā mānuṣyāḥ - prajā-mpaśun - dēvā vasavyāḥ - paridādhyaḍida- masmya - ṣṭā chātvarīgṃśat)

(dēvā mānuṣyā, mādayadhvam)

□ harīḥ ōm □

□ kṛṣṇa yajurvēdīya taittirīya saṃhitāyā-ndvitīyakāṇḍē chaturthaḥ praśna-ssamāptaḥ □